

OD REDAKCJI

Ten tom, to taki mały jubileusz. Wszak to już piąty tom. Cieszy nas, Redakcję, ten fakt ogromnie. Dlaczego? Chyba dlatego, że wydawało się nam, mimo dużej nadziei, że specyfika czasopisma, wyrażająca się w ograniczeniu terytorialnym – tylko do Wielkopolski Wschodniej – może spowodować nikłą liczbę autorów, tematów do rozważań. Tymczasem, jak widać, nie brakuje ani Autorów, ani zagadnień do analizowania w kontekście historycznym. Ten tom jest dla nas szczególnie pod kilkoma względami. Pierwszym z nich jest, jak już wcześniej wspomniano mały jubileusz – tom V. Drugim jest fakt, że czasopismo wykracza nie tylko poza granice regionu, ale także poza granice Polski. Wyraża się to na dwóch płaszczyznach: pierwsza – to autorzy spoza kraju (w tym przypadku Ukraina); drugi – to recenzenci. Prezentowane w tym tomie artykuły były recenzowane przez naukowców z Czech, Słowacji i Ukrainy. Kolejny wyraz „szczególności” wynika z faktu wsparcia jego wydania przez gminę Kazimierz Biskupi. Stąd też nie mogło na łamach POLONII MAIOR ORIENTALIS zabraknąć artykułów odnoszących się do dziejów tejże gminy. W sumie poruszonych zostało pięć wątków. W ten sposób powstaje nowa tradycja – współpraca z samorządami, którą, mamy nadzieję kontynuować.

Ogólnie na zawartość V tomu składa się piętnaście artykułów, które swoją tematyką osadzone są zdecydowanie w wieku XX, aczkolwiek pojawiają się drobne odniesienia do wieku XIX. Wzorem poprzednich tomów teksty pogrupowane są w trzech głównych działach i ułożone chronologicznie. I tak dział ARTYKUŁY otwierają rozważania o. Rolanda Prejsa poświęcone trosce biskupa diecezji kujawsko-kaliskiej, Aleksandra Bereśniewicza o klasztory męskie i żeńskie na terenie Wielkopolski Wschodniej, a w zasadzie ich pozostałości po kasacie dokonanej przez władze carskie. W kolejnym artykule Wit Bryliński przybliży dzieje Ochotniczej Straży Pożarnej w Tuliszkowie w latach 1906-45. Pokazuje okoliczności powstania jednostki, jej działania stricte pożarnicze, jak i kulturalno-oświatowe. Podłoże sformowania Szwadronu Jazdy Ziemi Kaliskiej przybliży w swoim artykule Aleksander Smoliński. Pokazuje on proces powstawania jednostki na tle innych tego typu szwadronów wojewódzkich. Wybrane problemy funkcjonowania więzienia karnego w Kaliszu, w okresie międzywojennym, to temat rozważań zaprezentowanych przez Oleha Razyhrayeva. Z kolei Mariusz Kaszyński pozostając w tym samym okresie ukazał jak wyglądała, jak się rozwijała oświata i kultura na terenie gminy Brudzew. Z okresu dwudziestolecia międzywojennego nie wychodzi swoimi rozważaniami Marek Adamczewski. Prezentuje on i analizuje projekt sztandaru kaliskiego Cechu Malarzy i Lakierników. W czasie II wojny światowej w klasztorze w Kazimierzu Biskupim zorganizowany był obóz przejściowy dla duchowieństwa, które później wywożone było do obozów koncentracyjnych. O duchownych, którzy byli więzieni w Kazimierzu, a później stracili życie opowiada w swoim tekście Jarosław Wąsowicz. Terenu gminy Kazimierz Biskupi, ale okresu powojennego i całkiem innego zagadnienia dotyczy artykuł Piotra Gołdyna. Skupił się on w swoich rozważaniach nad organizowaniem szkolnictwa powszechnego na terenie tej gminy, w pierwszych latach po zakończeniu II wojny światowej. Tę część czasopisma zamykają rozważania Dariusza Racinowskiego, który ukazuje, jaką rolę i jakie miejsce miał Brdów w życiu paulina – ojca Szczepana Zachariasza Jabłońskiego.

W dziale MATERIAŁY znalazły się dwa artykuły. W pierwszym ojciec Aleksander Sitnik prezentuje dokument z początku XIX wieku, a jest nim inwentarz klasztoru bernardyńskiego w Kazimierzu Biskupim. W drugim artykule Marcin Mikołajczyk prezentuje materiały do biografii ks. Jerzego Bekiera, jakie przechowywane są w Bibliotece Polskiej w Buenos Aires.

Dział BIOGRAFIE prezentuje cztery sylwetki osób związanych z Wielkopolską Wschodnią. Eliza Ptaszyńska przybliży Karola Wieursz-Kowalskiego, malarza i właściciela majątku Posada w gminie Kazimierz Biskupi. Katarzyna Dormus ukazuje nauczycielską, publicystyczną i społeczną działalność Heleny Witkowskiej. Z kolei Jarosław Durka przybliży działalność społeczną i polityczną Stanisława Mańkowskiego – właściciela majątku w Kazimierzu Biskupim. Józef Lewiński – uczestnik bitwy o Monte Cassino – to bohater artykułu Agaty i Krzysztofa Żabierków.

Do działu RECENZJE I OMÓWIENIA weszły trzy teksty – recenzje i omówienia trzech publikacji. Sławomira Kęszki i Michała Kielinga o diecezji kaliskiej, którą opracował Jarosław Wąsowicz. Maria Radziszewska omówiła trzeci już zeszyt *Obrazków z dziejów oświaty w Wielkopolsce Wschodniej* – Piotra Gołdyna. Ten z kolei zrecenzował publikację poświęconą dziejom Kanału Warta-Gopło, napisaną przez Agatę i Krzysztofa Żabierków.

Nie sposób na koniec nie wspomnieć o ważnych dla rozwoju czasopisma wydarzeniach, które miały miejsce w ciągu ostatniego roku. Pierwszym z nich była wyższa nota, jaką POLONIA MAIOR ORIENTALIS uzyskała w bazie czasopism – Index Copernicus. Był to wzrost znaczący, bowiem z 28,07 na 59,41. Wszystko dzięki naszym Autorom i Recenzentom.

Drugim ważnym wydarzeniem była promocja IV tomu POLONIA MAIOR ORIENTALIS, która odbyła się 26 września 2017 r. w Grzegorzewie, bowiem jak wcześniej zostało wspomniane, gmina Grzegorzew wsparła finansowo wydanie tego tomu. Promocja połączona była z małym seminarium naukowym zatytułowanym „Ku monografii Grzegorzewa”, które odbyło się we wnętrzu zabytkowego kościoła grzegorzewskiego. W czasie tego spotkania naukowego, które prowadził jeden z naszych Autorów – Bartłomiej Grzanka, zaprezentowano trzy spośród czterech wątków dotyczących dziejów gminy Grzegorzew, które zostały opublikowane na łamach promowanego tomu. I tak, dr hab. Anna Jabłońska z Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach przybliżyła zebrany obraz parafii grzegorzewskiej w świetle osiemnastowiecznych akt wizytacyjnych. Osobę Witolda Karłowskiego – ziemianina z Grodnej (gm. Grzegorzew) przedstawił dr Jarosław Durka. Uczynił to w oparciu o dokumenty wypracowane przez Urząd Bezpieczeństwa w Poznaniu, a przechowywane w Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej. Piotr Gołdyn z Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu ukazał jak wyglądało życie społeczne w Grzegorzewie w latach 1932-1939, widziane przez pryzmat ukazującej się wówczas „Gazety Kolskiej”. Miłym akcentem tego wydarzenia – dla redaktora naczelnego i jego zastępcy – były wyróżnienia. Obaj panowie otrzymali Odznakę Honorową „Za zasługi dla województwa wielkopolskiego”. Wnioskowała o nie wójt gminy Grzegorzew – Bożena Dominiak, a w imieniu marszałka województwa wręczył – Czesław Cieślak – radny sejmiku wojewódzkiego. Poza tym redaktor naczelny otrzymał również przyznany przez minister oświaty – Annę Zalewską, na wniosek Kaliskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk – Medal Komisji Edukacji Narodowej, który wręczył prezes KTPN – prof. nadzw. dr hab. Krzysztof Walczak. Oczywiście te wyróżnienia, nie są niczym innym, jak tylko motywacją do dalszej aktywnej pracy na polu utrwalania dziejów

Wielkopolski Wschodniej, czego wyrazem będą kolejne tomy POLONIA MAIOR ORIENTALIS.

Warto również nadmienić, że aktywna jest nasza strona internetowa, na której można również zapoznać się z artykułami publikowanymi w wersji papierowej – <http://poloniamaiororient.wixsite.com/studiapmo>. W momencie przygotowywania tego tomu do druku, odnotowanych zostało ponad 4100 wejść.

Piotr Gołdyn